

Saksutredning:

VR-sak 15/14: CRUISESTRATEGI FOR VESTLANDET

Trykte vedlegg: Forstudie: ein mogeleg felles cruisestrategi for Vestlandsregionen

Utrykte vedlegg:

Cruisestrategi for Vestlandsregionen

Cruisetrafikken er ein viktig del av reiselivsnæringa på Vestlandet. Omlag 70 % av all cruisetrafikk til Norge skjer i dei fire Vestlandsfylka. Cruisetrafikken til Vestlandsregionen har dei seinare åra auka kraftig, og utgjer etter kvart ein viktig del av den totale reiselivsnæringa på Vestlandet. Ein slik vekst skaper nye moglegheiter for auka lønsemd og lokal verdiskaping i den landbaserte reiselivsnæringa.

Problemstillingar og utfordringar knytt til cruiseverksemda i Vestlandsregionen har ulik karakter. Nokre problemstillingar kan best løysast lokalt, nokre er typisk nasjonale utfordringar og nokre er av ein slik karakter at det er naturleg å arbeide vidare med dei på eit regionalt plan. Desse vil også kunne vere utgangspunkt for ein regional strategi for korleis ein ønskjer å påverke og styre den framtidige utviklinga av cruisetrafikken til regionen.

Det vil kunne vere samlande og styrkande for regionen å ha ein klår og tydeleg strategi for kva ein vil oppnå og korleis ein vil påverke utviklinga i regionen knytt til cruise. Vestlandsregionen bør difor ha ein heilskapleg strategi for korleis ein vil påverke og styre utviklinga innan cruise. Ein felles Vestlands-strategi vil også gjere det mogeleg å legge føringar for og påverke utforminga av den nasjonale strategien.

Innleiing

Hordaland Fylkeskommune gjennomførte hausten 2013 ein forstudie med formål å få fram relevante utfordringar og moglegheiter knytt til cruiseverksemda som kunne danna grunnlag for vidare arbeid med ein cruisestrategi for Hordaland. Ei tilråding frå forstudiet var at dei fire Vestlandsfylka bør ha ein heilskapleg strategi for korleis ein vil påverke og styre utviklinga innan cruise.

Forstudien med konklusjonar og tilrådingar vart handsama i møte mellom næringsssjefane i januar 2014. Tilrådinga om utarbeiding av ein felles forstudie for ein mogeleg felles Vestlandsstrategi fekk tilslutning frå næringsssjefane. Vinteren og våren 2014 har ein jobba regionalt med eit felles forstudie om saka der alle dei fire

Vestlandsrådet

Vestlandsfylka har vore involvert. Det har vore gjennomført to felles møte der ein har diskutert sentrale problemstillingar og der ein også har hatt eksterne deltakarar med som representerte næringa, det offentlege og reiselivsorganisasjonane.

Utkast til ein felles forstudie for dei fire Vestlandsfylka blei i juni 2014 sendt ut til ein rekkje nærings-aktørar, bransjeorganisasjonar og offentlege instansar der ein spurde om innspel. Det var stort engasjement blant aktørane, og til saman kom det inn 26 innspel. Saman med innspel frå dei fire fylkeskommunane og næringsaktørar har ein no ein felles forstudie som kan danna grunnlag for eit vidare arbeid med ein samla cruisestrategi for Vestlandsregionen.

Forstudiet peikar på at ein felles Vestlandsstrategi vil kunne gjere regionen slagkraftig og gjere det mogeleg å legge føringar for og påverke utforminga av den nasjonale strategien. Ein Vestlands-strategi for cruise bør m.a. omhandle tema som berekraftig utvikling, auka lønsemd og krav til framtidig infrastruktur. Cruisestrategien bør innarbeidast i «Reiselivsstrategi for Vestlandet 2013-2020».

Bakgrunn

Cruise som ferieform har globalt sett vakse kraftig dei seinare åra. Cruiseturismen har også hatt stor vekst i Europa og på nasjonalt nivå, og ei rekkje reisemål på Vestlandet er attraktive. Norge er med på lista over dei ti europeiske cruisedestinasjonane som blir mest besøkt. Med omlag 2,5 millionar innkomande passasjerar til Norges 40 cruisehamner, har den økonomiske betydninga av cruise i 2012 auka til omlag 4.5 milliardar kroner (588 millionar euro), ifølge CLIA Europe si årlige gransking.

Cruisetraffikken til Vestlandsregionen har dei seinare åra også auka kraftig, og utgjør etter kvart ein viktig del av den totale reiselivsnæringa på Vestlandet. I 2013 hadde de 20 cruisehamnene på Vestlandet 1 515 cruiseanløp. Dette utgjør 69 % av det totale tal på anløp i Norge. Målt i tal på besøkande hadde Vestlandet 2 110 800 og dette utgjør 71 % av samla tal på cruisepassasjerar til Norge. Ein slik vekst skaper nye moglegheiter for auka lønsemd og lokal verdiskaping i den landbaserte reiselivsnæringa.

Ein finn store skilnader mellom dei 20 hamnene på Vestlandet som tek i mot cruiseskip, frå dei største cruisehamnene i Norge og til nokre av dei minst nytta cruisehamnene i Norge. Dette gjev sjølvstøtt heilt ulike utfordringar og moglegheiter for dei ulike hamnene. Dei med størst bruk og intensitet har andre problemstillingar dei må handtere samanlikna med hamner som har mykje ledig kapasitet.

Vestlandsregionen er ein svært viktig del av det norske cruisetilbodet, og her skjer om lag 70 % av den totale cruiseverksemda i Norge. Dermed skjer også den største miljøbelastninga knytt til cruise på Vestlandet, samstundes som det er rimeleg å tru at ein tilsvarande del av verdiskapinga også skjer på Vestlandet. Det betyr vidare at

Vestlandsrådet

Vestlandsregionen åleine har ein del av marknaden på ca. 5 % i Europa, medan heile Norge har ein samla marknadsdel på vel 7 %.

Reiselivsnæringa på Vestlandet står overfor ei rekke utfordringar knytt til cruiseturismen. Alt tyder på at cruise er og vil vere ein viktig del av reiselivet i Norge i mange år framover. Spørsmålet blir difor korleis ein skal halde seg til dette. Skal ein la trafikken utvikle seg heilt utan restriksjonar, skal ein regulere cruisetrafikken og i tilfelle korleis, og skal ein leggje betre til rette for cruise som ein sentral del av norsk reiseliv ?

Dei økonomiske ringverknadene og dei miljømessige konsekvensane av cruiseturismen er uklåre og til dels dårleg dokumentert. Tilpassa infrastruktur og fysisk tilrettelegging for cruiseturisme krev nye og betre løysingar.

Hovudparten av cruiseanløp og dermed også talet på cruisepassasjerar kjem i høgsesongen, det vil seie i perioden juni-august. Sesongen har likevel dei seinare årene blitt utvida i begge ender slik at cruiseturismen no er nærast ein heilårsaktivitet i Norge. Slik bidrar cruiseturismen også til sesong-utviding, noko som er eit prioritert mål for norsk reiselivsnæring.

Sjølv om cruisenæringa legg att store summar i form av offentlege avgifter og gebyr og kjøp av tenester i hamner, er det undersøkingar som tyder på at cruiseturistane sitt forbruk på land i langt mindre grad bidreg til auka lønsemd og verdiskaping samanlikna med den landbaserte reiselivs-verksemda. Ei rekkje reiselivsbedrifter, til dømes innanfor innkvartering og servering, hevdar at cruiseturismen ikkje bidrar til auke i omsetning og lønsemd, men tvert imot representerer ein trugsel. Andre bedrifter, spesielt innanfor attraksjons- og opplevingssektoren, er derimot tydelege på at cruiseturismen er særskilt viktig og avgjerande for deira lønsemd og verdiskaping.

Cruiseskip medfører forureining i form av utslepp av eksos og spillvatn. Mengde, omfang og skade-verknad av dette er forhold som bør belysast nærare. Vidare ser ein at cruisetrafikken til tider fører til overfylte turistattraksjonar og trengsel i by- og bygdebildet og på den måten representerer volum-forureining. Dette er for nokre reisemål i ferd med å bli et problem, også sett med lokalbefolkninga sine auge.

Debatten om den økonomiske verdien av cruisetrafikken for den landbaserte reiselivsnæringa og dei miljømessige konsekvensane er for tida sentral innanfor norsk reiselivsnæring. Det er framleis usikkert kor store dei økonomiske ringverknadene og dei miljømessige konsekvensane frå cruise-trafikken er. Samstundes rår det ei oppfatning om at vi som region og nasjon ikkje har ei bevisst nok haldning til korleis vi ynskjer å handtere cruisetrafikken.

Framover blir det difor viktig å fokusere på korleis aktørane i regionen og det offentlege verke-middelapparatet kan utnytte cruiseturismen betre slik at han i

Vestlandsrådet

større grad bidrar til auka lokal verdiskaping og lønsemd, og skjer på en berekraftig måte.

Vurdering

Nærings- og Handelsdepartementet gjennomførte i 2010 ei gjesteundersøking om cruiseturisme i Norge. Rapporten konkluderte med at cruiseturismen har stor betydning for økonomi og sysselsetjinga i Norge, særleg i byane og tettstadene langs Vestlandskysten. Det direkte forbruket frå cruise er i rapporten rekna til 2 milliardar kroner årleg og at cruiseturismen står for om lag 13 % av utlendingars totale reiselivsforbruk i Norge. Rapporten peikar også på at det er eit potensial for auka forbruk og verdiskaping på land frå cruiseturismen.

Ein annan dimensjon knytt til verdiskaping og lønsemd frå cruiseturismen som ikkje har vore særleg framme i debatten, er spørsmålet om verdisetjing av norsk natur. Naturens verdi er sterkt under-vurdert, og mange meiner at reiselivsnæringa har mykje å tene på at ein viser større forståing for kor viktig naturkapitalen er. Dette krev igjen ei meir medviten haldning til ei berekraftig form for turisme.

Reiselivsnæringa er oppteken av dei miljømessige konsekvensane av cruisetrafikken til Norge. Spørsmålet om i kva grad cruiseturismen til Norge er berekraftig er sentralt i ein diskusjon som har spissa seg til den seinare tida. Reiselivsnæringa, som er ei næring med mange ulike aktørar, er delt i spørsmålet.

Det manglar god dokumentasjon på spørsmålet om i kva grad cruiseferie er ein reell konkurrent for dei primære målgruppene som dei landbaserte reiselivsaktørane, spesielt distriktshotella i fjordane, har. Framtidig cruisesatsing bør ikkje baserast på enkeltutspel og synsing, men heller på kunnskaps-baserte konsekvensutgreiingar der ein ser på verdiskapinga, om det er berekraftig verksemd og om ein har naudsynt infrastruktur.

Bruk av avgifter for å regulere cruisetrafikken til Norge vert trekt fram av fleire aktørar i bransjen. Mange meiner at ei passasjeravgift for å segle inn i fjordane vil kunne avgrense trafikken og at dette vil føre til at dei billigaste cruisetilboda forsvinn og dermed også passasjerar med låg kjøpekraft. På det viset kan ein avgrense talet på skip og passasjerar samstundes som ein rettar seg mot cruise-passasjerar som har råd til dyrare cruise, har betre kjøpekraft og kan bruke meir pengar i land.

Omfanget av cruisetrafikken til hamner i Vestlandsregionen er særskilt ulik, og dermed er også dei positive og negative konsekvensane frå cruisetrafikken ulik frå hamn til hamn. Av dette kan ein også sjå at meiningane og synspunkta omkring cruisetrafikken til Vestlandsregionen er særskilt ulik, mykje avhengig av korleis ein har nytte av denne verksemda. Dei fleste er einige i at cruisetrafikken til Norge må skjje på ei berekraftig måte og at den landbaserte verdiskapinga og lønsemda må betrast. Kva som er berekraftig og kor tålegrensa går er det likevel ulike meiningar

Vestlandsrådet

og oppfatningar om. Det er også ulike meiningar om kva som må gjerast med infrastrukturen knytt til den vidare cruise-verksemda i Vestlandsregionen.

Problemstillingar og utfordringar knytt til cruiseverksemda i Vestlandsregionen har ulik karakter. Nokre problemstillingar kan best løysast lokalt, nokre er typisk nasjonale utfordringar og nokre er av ein slik karakter at det er naturleg å arbeide vidare med dei på eit regionalt plan. Desse vil også kunne vere utgangspunkt for ein regional strategi for korleis ein ønskjer å påverke og styre den framtidige utviklinga av cruisetrafikken til regionen.

Reiselivsstrategien for Vestlandet 2013-2020 er ein overordna plan som inneheld ein hovudstrategi og fire delstrategiar. Planen omhandlar ikkje cruise som eige innsatsområde og seier ikkje noko spesifikt om at cruise skal vere eit satsingsområde eller korleis ein skal prioritera cruise som marknadsområde. Det vil kunne vere samlande og styrkande for regionen å ha ein klår og tydeleg strategi for kva ein vil oppnå og korleis ein vil påverke utviklinga i regionen knytt til cruise.

Visjonen for reiselivsnæringa på Vestlandet er «*Det mest berekraftige reisemålet i Europa, basert på lønsame og tilgjengelege naturopplevingar*», jfr. «*Reiselivsstrategi for Vestlandet 2013-2020*». Cruisetrafikken er ein viktig del av reiselivsnæringa på Vestlandet. Omlag 70 % av all cruisetrafikk til Norge skjer i dei fire Vestlandsfylka. Vestlandsregionen bør difor ha ein heilskapleg strategi for korleis ein vil påverke og styre utviklinga innan cruise. Ein felles Vestlandsstrategi vil også gjere regionen slagkraftig og gjere det mogeleg å legge føringar for og påverke utforminga av den nasjonale strategien.

Organisering

Arbeidet med ein strategi for cruise må forankrast grundig i kvar fylkeskommune og inkludere sentrale aktørar i reiselivsnæringa og i andre næringar som er nært knytt til cruiseverksemda på Vestlandet. Fylkesrådmannen vil derfor rå til at det vert etablert ei arbeidsgruppe for arbeidet med bakgrunn i næringsgruppa og med deltaking frå dei som til dagleg arbeidar med reiseliv/ cruise i dei einskilde fylkeskommunane. Det er vidare naturleg at AU/næringsssjefkollegiet i dei fire fylkeskommunane blir styringsgruppe.

Forslag til vedtak:

- Vestlandsrådet ber om at det vert utarbeidd ein overordna cruisestrategi for Vestlandet som tek utgangspunkt i utfordringar og moglegheiter som er omtala i forstudiet utarbeidd av dei fire Vestlandsfylka. Cruisestrategien innarbeidas som ein del av «*Reiselivsstrategi for Vestlandet 2013-2020*».

Vestlandsrådet

- Vestlandsrådet løyver inntil kr. 300 000 til utarbeiding av felles cruisestrategi for Vestlandsregionen.
- AU/næringssjefkollegiet vert styringsgruppe for arbeidet og godkjenner endeleg mandat. Næringssjefkollegiet utgjer den daglege styringsgruppa og rapporterer til AU ved viktige høve i arbeidet.
- Styringsgruppa engasjerer ekstern hjelp i den grad ein treng det.

Ottar Brage Guttelvik
Fylkesrådmann

Odd Erik Hansgaard
sekretariatsleder

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.